

МОБІЛЬНІ ДОДАТКИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Тетяна Гурова, Тетяна Рябуха, Наталя Зіненко, Наталя Гостіщева

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті з'ясовано можливості мобільних технологій навчання іноземної мови. Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну науково-методичну літературу з проблеми дослідження. Розкрито зміст поняття «мобільне навчання», наведено його найбільш поширені трактування. Доведено, що мобільне навчання має чималу перевагу перед традиційним, оскільки забезпечує високу інформативну ємність матеріалу, стимулює пізнавальну активність студентів, гарантує безперервність процесу навчання. Схарактеризовано наявні мобільні програмні додатки для навчання англійської мови, зокрема для формування й розвитку лексико-граматичних мовних навичок і мовленнєвих умінь в аудіюванні, читанні й говорінні.

Ключові слова:

інформаційно-комунікаційні технології; мобільне навчання; мобільні програмні додатки; навчання іноземної мови.

Аннотация:

Гурова Татьяна, Рябуха Татьяна, Зиненко Наталья, Гостищева Наталья. Мобильные приложения как инновационное средство обучения иностранному языку.

В статье представлены возможности мобильных технологий обучения иностранному языку. Проанализирована отечественная и зарубежная научно-методическая литература по проблеме исследования. Раскрыто содержание понятия «мобильное обучение», приведены его наиболее распространенные трактовки. Доказано, что мобильное обучение имеет значительное преимущество перед традиционным, поскольку обеспечивает высокую информативную емкость материала, стимулирует познавательную активность студентов, гарантирует непрерывность процесса обучения. Охарактеризованы существующие мобильные программные приложения для обучения английскому языку, в частности для формирования и развития лексико-грамматических языковых навыков и речевых умений в аудировании, чтении и говорении.

Ключевые слова:

информационно-коммуникационные технологии; мобильное обучение; мобильные программные приложения; обучение иностранному языку.

Resume:

Gurova Tetiana, Riabukha Tetiana, Zinenko Natalia, Hostishcheva Natalia. Mobile apps as an innovative means of teaching foreign languages.

The article highlights the possibilities of mobile technologies in teaching a foreign language. The review of domestic and foreign scientific and methodical literature on the problem is carried out. The content of the concept of «mobile learning» is disclosed, its most common interpretations are given. It is proved that mobile learning has a considerable advantage over the traditional one, since it provides a high informative capacity of the material, stimulates the cognitive activity of students, ensures the continuity of the learning process. The article describes the existing mobile software applications for teaching English, in particular for the formation and development of lexical and grammatical language skills and speech skills in listening, reading and speaking.

Key words:

information and communication technologies; Mobile Learning; mobile software applications; foreign language teaching.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема застосування інтернет-технологій, сприяв появі нової форми навчального процесу, яка отримала назву – мобільне навчання (англ. Mobile Learning або M-Learning).

Мобільне навчання можна визначити як такий підхід до навчання, в умовах якого на основі мобільних електронних пристроїв (смартфонів, планшетів, нетбуків тощо) створюється мобільне освітнє середовище, де студенти можуть використовувати ці пристрої як засоби доступу до навчальних матеріалів, розміщених у мережі Інтернет, будь-де та будь-коли [8].

Мобільне навчання почало активно розвиватися з 2003 р. на базі сервісів sms, web, e-mail, iTunes та ін. Наприкінці 2010 р. Інститут інформаційних технологій у навчанні при ЮНЕСКО опублікував програмний документ «Mobile Learning for Quality Education and Social Inclusion» («Мобільне навчання для якісної освіти та соціальної інклюзії»). У цьому документі викладачам і вчителям рекомендувалось звернути увагу на фантастичну популярність мобільних пристроїв серед молоді

та проаналізувати можливість оптимізації викладання на базі цих засобів [9, с. 4].

Уже за два роки з'явилися перші результати роботи. Їх було оприлюднено на щорічних наукових конференціях, присвячених проблемі мобільного навчання (International Conference «Mobile Learning» (<http://mlearning-conf.org/>), MLearnCon (<http://www.elearningguild.com>), MoLeNET (<http://www.molenet.org.uk/>)).

Ще на початку 2000-х років Д. Кіган визначив мобільне навчання як «провісник навчання майбутнього» [23]. Отже, у майбутньому мобільне навчання може стати потужним засобом як шкільної, так і вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Минулі півтора десятиліття позначені появою великої кількості наукових робіт, присвячених проблемам мобільного навчання. Увага як зарубіжних, так і вітчизняних учених прикута до розв'язання таких питань: 1) дидактико-методичні основи мобільного навчання (В. Білоус [1], Н. Бондаренко [2], І. Воронникова [5], І. Голіцина [6], В. Куклев [8], С. Тітова [16], М. Ель-Хуссейн (M. El-Hussein) [18], М. Керні (M. Kearney) [22], К. Петерс (K. Peters) [25], Дж. Тракслер

(J. Traxler) [26], Т. Хайк (T. Heick) [27] та ін.); 2) технічні характеристики сучасних мобільних приладів та можливості їх використання в навчальному процесі будь-якої дисципліни (Н. Куликова, В. Кобзева [10], С. Пудова [13], Дж. Вальк (J. Valk), Л. Елдер (L. Elder), А. Рашид (A. Rashid) [27] та ін.; 3) готовність учасників навчального процесу використовувати мобільні пристрої з освітньою метою та перспективи мобільного навчання (А. Кукульська-Х'юм [9], Ф. Майнаєв [12], Д. Кіган (D. Keegan) [23] та ін.).

Зауважимо, що, на думку багатьох дослідників, мобільне навчання істотно видозмінює відносини між суспільством, освітою і технологіями, при цьому вектор зміщується в бік неформального, індивідуального та інтерактивного навчання.

Так, наприклад, А. Кукульська-Х'юм вважає, що у визначенні мобільного навчання поняття «мобільність» стосується водночас технологій, учня й контенту. На її думку, мобільність – це можливість подолання просторових і часових меж [9].

Дж. Тракслер (J. Traxler) твердить, що мобільне навчання радикально трансформує весь освітній процес: при цьому змінюються не тільки зміст, форма та методи навчання, а й психологія, поведінка й менталітет студента. Навчання стає вчасним, достатнім і персоналізованим («*just-in-time, just enough, and just-for-me*») [26, с. 8].

С. Титова переконана, що визначення «мобільний» характеризує насамперед два основні складники педагогічного процесу: доступ до засобів навчання та форми реалізації навчальної взаємодії [16, с. 20]. Студент сьогодні може мати миттєвий доступ до навчальних матеріалів і програм, навчальних ресурсів, виконувати завдання, спілкуватися з педагогом у будь-який час і в будь-якому місці.

Для розвитку мобільного навчання необхідно докласти ще багато зусиль, але вже нині вчені наводять велику кількість прикладів використання мобільних пристроїв, а також різноманітних мобільних додатків у практиці навчання різних предметів, зокрема й іноземної мови (Я. Брухаль [3], С. Варшавська [4], С. Лазаренко [11], Н. Самохіна [14], Т. Спільник [15], Н. Ткаченко [17], Х. Гуо (H. Guo) [19], К. Хі-Сук (K. Hea-Suk) [20] та ін.).

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз проблеми застосування наявних мобільних додатків для навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі. У процесі написання статті використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, порівняння, узагальнення та опис. Вивчено й критично осмислено вітчизняні та закордонні наукові публікації з проблеми

дослідження, на підставі чого були сформульовані певні власні висновки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукової літератури, а також систематизація досвіду використання додатків для вивчення іноземної мови дали змогу розділити їх на три основні групи:

1) мобільні додатки, спрямовані на розвиток мовних навичок, насамперед лексичних і граматичних;

2) мобільні додатки, спрямовані переважно на вдосконалення певного мовленнєвого вміння;

3) універсальні мобільні додатки, призначені для комплексного розвитку іншомовної комунікативної компетенції.

Багато з цих електронних додатків призначені для самостійного вивчення іноземних мов і побудовані на ігровій основі.

Безумовно, вивчення іноземної мови неможливе без періодичного звернення до словників. Перекладаючи текст, студенти можуть звернутися до електронних словників, які мають низку переваг, порівняно зі своїми друкованими аналогами. По-перше, вони забезпечують швидкий доступ до інформації. По-друге, словникова база в мобільних словниках зазвичай більш актуальна, ніж у їх друкованих версіях.

Зауважимо, що для правильної роботи з електронним словником потрібні: інструкція викладача й розвинені у студента навички роботи з інформацією, доступною на довідкових сайтах і в довідкових мобільних додатках. Також велике значення має рекомендація викладача щодо вибору того чи того ресурсу.

Підкреслимо, що насамперед важливо навчити студентів працювати з такими одномовними тлумачними словниками, як «**Merriam Webster Dictionary**» і «**Dictionary.com**», які, крім власне опису лексичного значення, містять приклади вживання лексичних одиниць, а отже, дають змогу отримати інформацію про слова, словосполучення та ідіоматичні вирази в рамках контексту. Окрім транскрипції, ці словники містять також аудіозапис вимови слів.

Серед сучасних електронних двомовних словників варто звернути увагу на систему для перекладачів «**Multitran**». Але й використовуючи двомовні словники, студенти далеко не завжди здатні знаходити в словниковій статті необхідну інформацію. Наприклад, для перекладу здебільшого вибирають саме частотне значення, без урахування інших. Використання цього додатка можна порекомендувати студентам з високим рівнем комп'ютерних знань, оскільки в цьому словнику наводиться велика кількість значень слів, які не завжди достатньо

систематизовані й на початковому етапі навчання можуть бути надмірними.

Щодо мобільних додатків-перекладачів, зокрема таких, як «**Language Translator**» і «**Google Translate**», то вони дають змогу перекладати слова, фрази, речення, використовуючи інтерактивну службу перекладів Google. Важливо пояснити студентам, що додатки-перекладачі подають переклади переважно слів або словосполучень, переклад же речень не завжди є адекватним.

Далі зупинимось на програмах, спрямованих на розвиток лексичних навичок і розширення словникового запасу студентів. Багато з цих електронних додатків призначено для самостійного вивчення іноземної мови й побудовано на ігровій основі.

Лексика в мобільному додатку «**My Word Book**», який доступний на сайті Британської Ради, представлена у вигляді інтерактивних флешкарт, організованих як довільно, так і у формі тематичних груп, розподілених за трьома рівнями складності. Кожна флешкарта забезпечена дефініцією і прикладом вживання зі словника «**Cambridge University Press**», перекладом, полями для нотаток, аудіоприкладом, зображенням тощо. Рубрика «**Practice**» містить п'ять різновидів завдань, після виконання яких користувач може перемістити слово в список вивченої лексики. Додаток розроблено в рамках навчальних програм Британської Ради на основі джерел видавництва «**Cambridge University Press**», що є надійною рекомендацією для його використання.

Додаток «**Англійська мова з Words**» призначений для розширення словникового запасу тих, хто вивчає англійську мову. За допомогою захопливих занять в ігровій формі «**Words**» допомагає активізувати запам'ятовування нових слів, їх правильне написання й сприйняття на слух. Особливістю цього додатка є те, що кожен з восьми запропонованих режимів спрямований на відпрацювання конкретних навичок вживання лексичних одиниць. У процесі заняття студентам пропонують виконати кілька різноманітних вправ, наприклад, запам'ятати картки (для тренування пам'яті), вибрати правильний аудіопереклад, узяти участь у проблемних міні-іграх тощо.

Додаток «**EasyTen**» призначений для поповнення словникового запасу на будь-якому рівні володіння англійською мовою. Принцип роботи заснований на індивідуалізованому підході до потреб користувача, зокрема, цей додаток дає змогу особисто відбирати слова для запам'ятовування, виключаючи вже знайому користувачеві лексику. Відібрані для вивчення

слова доступні в спеціальному плеєрі, який відтворює їхню вимову. Відповідно до встановленого графіка навчання, додаток пропонує користувачеві щодня від 10 до 20 нових слів, а також чотири види тестів для кожного слова, заснованих на різних типах сприйняття інформації. Цікаво, що приклади вживання слів узяті з Twitter. Розробники також пропонують щоденні цикли вправ на повторення матеріалу, вивченого на попередніх заняттях. Щоб оцінити свої успіхи у вивченні іноземної мови, користувач може порівняти власні результати з результатами інших передплатників за допомогою розрахованого додатком рейтингу.

Безкоштовний додаток «**Поліглот. Англійські слова**» містить базовий словник, списки неправильних дієслів, а також різноманітні тематичні групи лексики. У додатку доступні два режими роботи: англо-російський словник, доповнений транскрипцією, озвученими словами і контекстами вживання, а також тренувальні вправи, які полягають у виборі одного із запропонованих варіантів слів для заповнення пропуску в реченні. Програма містить окремі інтерактивні та ігрові компоненти, наприклад, ведеться статистика успіхів користувача, періодично пропонуються картки для повторення пройденого матеріалу, встановлена бальна система заохочення, є можливість створювати індивідуальні списки слів.

Додаток «**Memrise**» – це безкоштовний багатофункціональний додаток для запам'ятовування різної інформації. На офіційному сайті є сотні курсів, значна кількість яких – безкоштовна. Як мнемонічна методика пропонуються картки-меми, що покликані полегшити запам'ятовування нових слів. Основний вид роботи з цим додатком – це перемикання між численними озвученими словниковими картками, що чергується з нескладними завданнями на множинний вибір.

«**Quizlet**» – ще один безкоштовний додаток для вивчення й запам'ятовування нових слів іноземною мовою за принципом навчальних карток. Викладач може створювати власний курс і додавати до нього тематичні блоки, які заповнюють самі студенти. Наприклад, курс може містити в собі такі модулі: сім'я, зовнішність, повсякденні справи, навчання, відпочинок тощо. Кожний подібний модуль заповнюється спільно студентами в такому форматі: слово, переклад або визначення іноземною мовою (залежно від рівня студентів) і приклад з пропуском. Студенти також можуть додавати аудіофайли й будувати діаграми. За допомогою програми викладач може стежити за рівнем розвитку знань своїх студентів,

визначати, на яких моментах слід зупинитися і, у такий спосіб, допомогти їм досягати кращих результатів.

На наше переконання, згадані вище додатки для поповнення словникового запасу здебільшого можуть використовуватися насамперед для самостійної роботи студентів, для активізації та розвитку лексичних навичок у межах вивчених тем, а також для самоперевірки.

Серед мобільних додатків, призначених для роботи над розвитком *граматичних навичок*, слід насамперед назвати додаток «**Learn English Grammar**» (British Council). У ньому подано граматичні вправи чотирьох рівнів – Beginner, Elementary, Intermediate та Advanced – від A1 до C2 (за класифікацією CEFR). Безкоштовна версія містить обмежену кількість завдань для кожного рівня. Разом кожен рівень охоплює понад 600 граматичних вправ, об'єднаних у 25 граматичних розділів («Past Simple Tense», «If sentences», «Prepositions» та ін.). У тренувальних завданнях використовують 10 видів вправ (заповнення пропусків, множинний вибір, зіставлення питань і відповідей тощо). Користувач може виконувати завдання в зручному для нього темпі в розділі «Practice» або ж перевірити свої знання в розділі «Test» і дізнатися, наскільки добре він володіє граматикою англійської мови на відповідному рівні.

Ще один додаток Британської Ради «**Johnny Grammar's Word Challenge**» – це вікторина для тих, хто вивчає англійську мову, яка дасть змогу перевірити загальний рівень володіння не тільки граматикою, а й правописом і загальноживаною (побутовою) англійською лексику. Тести вікторини поділені на три категорії (Words, Grammar, Spelling) у рамках трьох рівнів складності (Easy, Medium, Hard). Якщо користувач дає неправильну відповідь, то в додатку докладно пояснюється, у чому його помилка. Ігрова форма програми передбачає, що користувач повинен виконати максимально можливу кількість завдань за 60 секунд. У процесі гри користувач, змагаючись з іншими учасниками, отримує значки й реєструє свої результати у відповідній таблиці.

Безкоштовний додаток до курсу «**MyGrammarLab**» видавництва «Pearson» містить мобільні інтерактивні вправи різних рівнів. Цей додаток призначений для використання в рамках курсу «MyGrammarLab», що поєднує підручник, онлайн завдання та мобільний додаток і адаптований до індивідуальних потреб і можливостей студентів. Курс розрахований на три рівні навчання – від Elementary до Advanced. Додаток дає користувачеві змогу вибрати теми, які його

цікавлять і створювати власні добірки вправ і тестів. Якщо користувач помиляється у виборі відповіді, посилання перенаправляє його до правила, яке необхідно повторити. Цей курс підходить як для самостійної підготовки, так і для використання в рамках групових занять з курсу англійської мови.

Додаток «**Game to Learn English**» від «Powowbox» призначений для студентів, які мають базовий словниковий запас, але недостатній рівень знань у царині граматики. Принцип роботи програми полягає в тому, щоб користувач виправляв граматичні помилки в додатках і мікротекстах. Для того, щоб перейти на наступний рівень, необхідно засвоїти п'ять граматичних правил. Додаток містить багато прикладів, правила з основних розділів граматики англійської мови, 20 рівнів, 3 режими навчання. Перші чотири рівні, які відповідають рівню Elementary, – безкоштовні.

Ще одним зручним додатком для перевірки знань з граматики англійської мови є «**English Grammar Test**». Додаток містить 60 тестів по 20 завдань. Кожен тест присвячений окремій граматичній темі. Виконавши його, можна перевірити знання з 26 розділів граматики англійської мови, зокрема таких, як «Word Order», «Articles», «Present Tenses», «Reported Speech», «Linking Words» та ін. Такий підхід дає змогу користувачеві періодично відстежувати свої успіхи у вивченні граматики й виявляти проблемні моменти. Після виконання тесту в додатку наводиться список правильних і неправильних відповідей, а також пропонується просте й зрозуміле пояснення помилок.

Мобільні додатки, призначені для формування й розвитку іншомовних граматичних навичок студентів, безумовно, становлять значний інтерес для викладачів англійської мови, оскільки містять велику кількість ресурсів і завдань, спрямованих на розвиток цієї навички, яка потребує постійного вдосконалення. Крім того, ці пристрої мають високий мотиваційний потенціал завдяки розмаїттю завдань і форм, тому можуть використовуватись для самостійної роботи студентів, насамперед для самоперевірки в межах вивчених тем.

Мобільні додатки – це також гарний засіб перенесення автентичної мови в аудиторію. Є програми про подорожі, доквілля, здоров'я, їжу, історію, музику, путівники по картинних галереях, програми новин тощо. Безумовно, подібні додатки можуть допомогти викладачеві перенести мову живого спілкування в свою аудиторію. Саме такими додатками є «**TED-Ed**», «**Podcasts**», «**Hooked**», «**DailyArt**» та інші.

У додатку «**TED-Ed**» активно використовується відео. Цей освітній ресурс

містить невеличкі фільми, створені вчителями спільно з мультиплікаторами. Відеоролики згруповані за темами. Викладачі можуть використовувати готові відеоролики або створювати з нуля власні відеоуроки на основі будь-якого відео з каналу TED-Ed на YouTube. Використання подібних відеоуроків сприяє не тільки розвитку сприйняття мови на слух і розширенню словникового запасу, а й формує критичне мислення, оскільки студенти можуть обговорювати різні ідеї, зокрема й глобальні, порушені у відео або пов'язані з темою.

«Podcasts» (подкасти) – ще один спосіб зручного та ефективного використання автентичного матеріалу й створення природного мовного середовища в аудиторії. Подкаст – це аудіотекст певного жанру, що публікується в мережі у вигляді випусків, які регулярно оновлюються. Незаперечною перевагою подкастів є те, що вони дають змогу прослуховувати сучасні автентичні тексти різних жанрів на будь-яку тему в різноманітному виконанні (акцент, тембр голосу, ритм, швидкість мовлення). Найбільш ефективний спосіб знайти необхідний подкаст – звернутися до директорії подкастів, вибрати потрібну категорію й переглянути список подкастів, доступних для завантаження. Для тих, хто вивчає англійську мову, директорія подкастів розміщена на сайтах www.podomatic.com та www.bbc.co.uk. Сервіс подкастів дає змогу як прослуховувати й переглядати розміщені в Інтернеті подкасти, так і записувати, і розмішувати на одному з серверів подкастів власні подкасти на будь-які теми. Найбільш відомим сервером подкастів є YouTube. На сайті learnenglish.britishcouncil.org розміщено подкасти для початківців (рівень A2-B1); на сайті bbc.co.uk/worldservice/learningenglish – подкасти для середнього та просунутого рівнів (B2-C1), найбільш популярним серед яких є «6 Minute English». Аудіотексти супроводжуються інтерактивними вправами, які допомагають перевірити засвоєння прослуханого матеріалу.

Для користувачів планшетів і смартфонів у додатку «**Hooked**» з'явився новий формат електронних книг, побудованих у формі діалогу в месенджері. Запускаючи додаток, ви стаєте учасником історії, яка розгортається на ваших очах: незнайомі вам люди починають спілкуватися між собою. Ця програма дасть змогу

студентам ознайомитися з таким популярним нині жанром спілкування, як текстові повідомлення. Використання програми уможливило створення самим викладачем великої кількості завдань для розвитку у студентів певних умінь і навичок. Студенти розвивають свої рецептивні навички, оскільки вони не просто читають текст, а й мають змогу передбачати подальший розвиток сюжету. Викладач може запропонувати обговорення історії або запитати, що самі студенти зробили б на місці головних героїв, попросити студентів передати свої емоції або емоції головних героїв, розіграти сценку чи написати власну історію.

Додаток «**DailyArt**» щодня надсилає передплатникам фотокопію будь-якої картини з історією її створення. Можна використовувати цей додаток у роботі зі студентами і перед тим, як прочитати опис картини, попросити їх самостійно поміркувати над такими питаннями: що це за картина, хто її автор, коли і де було написано цей твір, яка подія зображена на картині. Можна придумати історію на основі картини. Потім студенти читають надісланий опис картини й зіставляють своє початкове уявлення про неї з тією інформацією, яку отримують під час читання. При цьому студенти напрацьовують описову лексику, вчать використовувати її в контексті, що формує їхню соціокультурну компетентність.

Висновки. Проведений нами огляд дав змогу дійти висновку, що на сьогодні розроблено значну кількість мобільних додатків і програм для вивчення іноземної мови, які спрямовані як на набуття різних навичок і вмінь, так і на розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. Доволі широкий спектр і розмаїття наявних мобільних навчальних ресурсів дають змогу вибирати додатки відповідно до індивідуальних потреб, інтересів та рівня мовної підготовки студентів.

Перспективи подальшої роботи. Слід визнати, що перші спроби застосування мобільного навчання на практиці продемонстрували значний інтерес з боку студентів, а також показали непогані результати. Цей напрям має великий потенціал і може сформуватися в досить ефективну інноваційну методику викладання іноземної мови, зокрема й у межах дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Білоус В. Мобільні навчальні додатки в сучасній освіті. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 1-2(20-21). С. 353–362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2018_1-2_29 (дата звернення: 14.05.2019).
2. Бондаренко Н. Г. Дидактические свойства и функции мобильного обучения. *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 6. URL: <http://www.science->

References

1. Bilous, V. (2018). Mobile learning apps in modern education. *Osvitohichnyi dyskurs*, 1–2 (20–21), 353–362. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2018_1-2_29 [in Ukrainian].
2. Bondarenko, N. G. (2014). Didactic properties and functions of mobile learning. *Sovremennyye problemy*

- education.ru/ru/article/view?id=15552 (дата звернення: 15.05.2019).
3. Брухаль Я. Б. Сутнісні характеристики технології мобільного навчання іноземної мови як педагогічної інновації. *Молодий вчений*. 2017. № 6. С. 201–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_6_46 (дата звернення: 14.05.2019).
 4. Варшавская С. В. Использование мобильных справочных приложений для оптимизации процесса обучения английскому языку. *Новые технологии в обучении иностранным языкам*. 2015. С. 97–103. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-mobilnyh-tehnologiy-v-izuchenii-inostrannyh-yazykov> (дата звернення: 15.05.2019).
 5. Воротникова І. П. Мобільні технології у післядипломній педагогічній освіті. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2015. № 4. С. 56–62. URL: <http://portfoliovorotnikova.blogspot.com/p/7.html> (дата звернення: 14.05.2019).
 6. Голицына И. Н., Половникова Н. Л. Мобильное обучение как новая технология в образовании. *Образовательные технологии и общество*. 2011. № 1. С. 205–211.
 7. Горбатюк Р. М., Репський В. І. Мобільні технології у вищих навчальних закладах України: пошук шляхів розвитку. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 37. С. 181–185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_37_34 (дата звернення: 14.05.2019).
 8. Куклев В. А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании. *Школьные технологии*. 2010. № 4. С. 45–52.
 9. Кукульска-Хьюм А. Мобильное обучение. *Аналитическая записка. Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании*. 2010. URL: <https://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214679.pdf> (дата звернення: 14.05.2019).
 10. Куликова Н. Ю., Кобзева В. А. Использование мобильных приложений для организации и проведения оперативного контроля знаний обучающихся. *Современные научные исследования и инновации*. 2015. № 5. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2015/05/53174> (дата звернення: 15.05.2019).
 11. Лазаренко С. В. Модель організації освітнього процесу для самостійного оволодіння англomовною лексико-граматичною компетентністю у читанні майбутніми військовими фахівцями з використанням мобільних додатків і технологій. *Іноземні мови*. 2017. № 3(91). С. 18–22.
 12. Майнаєв Ф. Я. Мобільні пристрої у вищій школі. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 79(1). С. 75–78. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(1)_16) (дата звернення: 15.05.2019).
 13. Пудова С. С. Використання мобільного телефону в навчальному процесі. *Фізико-математична освіта*. 2018. Вип. 2(16). С. 97–101.
 14. Самохина Н. В. Использование мобильных технологий при обучении английскому языку: развитие традиций и поиск новых методических моделей. *Фундаментальные исследования*. 2014. № 6. Т. 3. С. 591–595. URL: <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=34208> (дата звернення: 15.05.2019).
 15. Спільник Т. М., Мокрій Я. О. Можливості практичного використання смартфонів і планшетів на занятті з іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Вісник Житомирського державного науки і освіти*, 6. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=15552> [in Russian].
 3. Brukhal, Ya. B. (2017). Essential characteristics of mobile learning technologies in teaching foreign languages as a pedagogical innovation. *Molodyi vchenyi*, 6, 201–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_6_46 [in Ukrainian].
 4. Varshavskaia, S. V. (2015). Using mobile reference apps to optimize the process of teaching English. *Novye tekhnologii v obuchenii inostrannym jazykam*, 97–103. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-mobilnyh-tehnologiy-v-izuchenii-inostrannyh-yazykov> [in Russian].
 5. Vorotnykova, I. P. (2015). Mobile technologies in postgraduate pedagogical education. *Informatyka ta informaciini tekhnolohiyi v navchalnykh zakladakh*, 4, 56–62. URL: <http://portfoliovorotnikova.blogspot.com/p/7.html> [in Ukrainian].
 6. Golitsyna, I. N., Polovnikova, N. L. (2011). Mobile learning as a new educational technology. *Obrazovatel'nyie tekhnologii i obshchestvo*, 1, 205–211 [in Russian].
 7. Horbatyuk, R. M., Repskyi, V. I. (2014). Mobile technologies in HEIs of Ukraine: search for ways of development. *Suchasni informatsiini tekhnolohiyi ta innovaciini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problem*, 37, 181–185. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2014_37_34 [in Ukrainian].
 8. Kuklev, V. A. (2010). Establishing the system of mobile learning in open distance learning. *Shkolnyie tekhnolohii*, 4, 45–52 [in Russian].
 9. Kukul'ska-Hium, A. (2010). Mobile learning. Analytical note. UNESCO Institute for Information Technologies in Education. URL: <https://iite.unesco.org/pics/publications/ru/files/3214679> [in Russian].
 10. Kulikova, N. Yu., Kobzeva, V. A. (2015). Using mobile apps for organization and control of students' knowledge. *Sovremennye nauchnyie issledovaniia i innovatsii*, 5. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2015/05/53174> [in Russian].
 11. Lazarenko, S. V. (2017). Model of educational process organization for independent mastering English lexicogrammatical competence in reading by future military experts using mobile applications and technologies. *Inozemni movy* 3 (91), 18–22 [in Ukrainian].
 12. Mainaiev, F. Ya. (2017). Mobile devices in higher school. *Pedahohichni nauky*, 79 (1), 75–78. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79\(1\)_16](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2017_79(1)_16) [in Ukrainian].
 13. Pudova, S. S. (2018). Using the mobile phone in educational process. *Fizyko-matematychna osvita*, 2(16), 97–101 [in Ukrainian].
 14. Samohina, N. V. (2014). The use of mobile technologies in teaching English: the development of traditions and the search for new methodological models. *Fundamentalnyie issledovaniia*, 6. Vol. 3. 591–595. URL: <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=34208> [in Russian].
 15. Spilnyk, T. M., Mokrii, Ya. O. (2017). Possibilities of practical use of smartphones and tablets in foreign language classes at higher educational institutions. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*, 4 (90), 129–133. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/25906/> [in Ukrainian].
 16. Titova, S. V. (2012). Mobile learning today: strategies and prospects. *Vestnik Moskovskogo un-ta. Seriia 19: Lingvistika i mezhkulturaia komunikatsiia*, 1, 9–23. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-vozmozhnostyah-ispolzovaniya-interaktivnyh-tehnologiy-v-protssesse-obucheniya-inostrannomu-yazyku-v-neyazykovom-vuze> [in Russian].

- університету імені Івана Франка. 2017. № 4(90). С. 129–133. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/25906/> (дата звернення: 15.05.2019).
16. Титова С. В. Мобильное обучение сегодня: стратегии и перспективы. *Вестник Московского ун-та. Серия 19: Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2012. № 1. С. 9–23. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-vozmozhnostyah-ispolzovaniya-interaktivnyh-tehnologiy-v-protsesse-obucheniya-inostrannomu-yazyku-v-neyazykovom-vuze> (дата звернення: 15.05.2019).
 17. Ткаченко Н. Д. Використання мобільних телефонів у процесі навчання іноземним мовам у ВНЗ. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2012. № 47. С. 129–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2012_47_25 (дата звернення: 14.05.2019).
 18. El-Hussein M. Defining Mobile Learning in the Higher Education Landscape. *Educational Technology & Society*. 2010. № 13(3). P. 12–21. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/70ce/bc155c09f11c92e6bbb9f847bc949038dee8.pdf> (дата звернення: 15.05.2019).
 19. Guo H. Analysing and Evaluating Current Mobile Applications for Learning English Speaking, 2014. URL: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/analysing_and_evaluating_current_mobile_applications_v2.pdf (дата звернення: 15.05.2019).
 20. Hea-Suk K. Emerging mobile apps to improve English listening skills. *Multimedia-Assisted Language Learning*. 2013. URL: <http://journal.kamall.or.kr/wp-content/uploads/2013/09/16-2-HSKim.pdf> (дата звернення: 15.05.2019).
 21. Heick T. 12 Principles Of Mobile Learning. URL: <https://www.teachthought.com/learning/12-principles-of-mobile-learning/> (дата звернення: 15.05.2019).
 22. Kearney M., Schuck S., Burden K., Aubusson P. Viewing mobile learning from a pedagogical perspective. *Research in Learning Technology Journal*. 2012. № 20(1). URL: <https://www.researchgate.net/publication/271765952> (дата звернення: 15.05.2019).
 23. Keegan D. The future of learning: From eLearning to m-Learning. 2002. URL: <https://www.researchgate.net/publication/44829385> (дата звернення: 15.05.2019)
 24. Kukulka-Hulme A. *Mobile pedagogy for English language teaching: a guide for teachers*. London: British Council, 2015. 43 p.
 25. Peters K. M-Learning: Positioning Educators for a Mobile, Connected Future. *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training*. 2009. P. 113–132. URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/350/894> (дата звернення: 15.05.2019).
 26. Traxler J. Current State of Mobile Learning. *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training*. 2009. P. 9–24. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.535.860&rep=rep1&type=pdf> (дата звернення: 15.05.2019).
 27. Valk J. H., Rashid A. T., Elder L. Using Mobile Phones to Improve Educational Outcomes: An Analysis of Evidence from Asia. *IRRODL: The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2010. Vol. 11. No. 1. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ881581.pdf> (дата звернення: 15.05.2019).
 17. Tkachenko, N. D. (2012). Using mobile phones in teaching foreign languages at HEIs. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu harchovykh tekhnologiy*, 47, 129–134. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnukht_2012_47_25 [in Ukrainian].
 18. El-Hussein, M. (2010). Defining Mobile Learning in the Higher Education Landscape. *Educational Technology & Society*, 13 (3), 12–21. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/70ce/bc155c09f11c92e6bbb9f847bc949038dee8.pdf> [in English].
 19. Guo, H. (2014). Analysing and Evaluating Current Mobile Applications for Learning English Speaking. URL: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/analysing_and_evaluating_current_mobile_applications_v2.pdf [in English].
 20. Hea-Suk, K. (2013). Emerging mobile apps to improve English listening skills. *Multimedia-Assisted Language Learning*. URL: <http://journal.kamall.or.kr/wp-content/uploads/2013/09/16-2-HSKim.pdf> [in English].
 21. Heick T. (2018). 12 Principles Of Mobile Learning. URL: <https://www.teachthought.com/learning/12-principles-of-mobile-learning/> [in English].
 22. Kearney, M., Schuck, S., Burden, K., Aubusson, P. (2012). Viewing mobile learning from a pedagogical perspective. *Research in Learning Technology Journal*, 20 (1). URL: <https://www.researchgate.net/publication/271765952> [in English].
 23. Keegan, D. (2002). The future of learning: From eLearning to m-Learning. URL: <https://www.researchgate.net/publication/44829385> [in English].
 24. Kukulka-Hulme, A. (2015). *Mobile pedagogy for English language teaching: a guide for teachers*. London: British Council. [in English].
 25. Peters, K. (2009). M-Learning: Positioning Educators for a Mobile, Connected Future. *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training*, 113–132. URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/350/894> [in English].
 26. Traxler, J. (2009). Current State of Mobile Learning. *Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training*, 9–24. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.535.860&rep=rep1&type=pdf> [in English].
 27. Valk, J. H., Rashid, A.T., Elder, L. (2010). Using Mobile Phones to Improve Educational Outcomes: An Analysis of Evidence from Asia. *IRRODL: The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. Vol. 11. No. 1. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ881581.pdf> [in English].

Рецензент: д-р пед. наук, професор Сегеда Н.А.

Відомості про авторів:
Гурова Тетяна Юрївна
angl_fil_mdpu@ukr.net

Information about the authors:
Gurova Tetiana Yuriivna
angl_fil_mdpu@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Рябуха Тетяна Валеріївна

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Зіненко Наталія Володимирівна

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

Гостіщева Наталія Олексіївна

Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького
вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь,
Запорізька обл., 72312, Україна

doi:

*Матеріал надійшов до редакції 26. 04. 2019 р.
Прийнято до друку 17. 05 2019 р.*

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Riabukha Tetiana Valeriivna

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Zinenko Natalia Volodymyrivna

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

Gostishcheva Natalia Oleksiivna

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
20 Hetmans'ka St., Melitopol,
Zaporizhia region, 72312, Ukraine

doi:

*Received at the editorial office 26. 04. 2019.
Accepted for publishing 17. 05. 2019.*